

Н.В.Волкова

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

Стаття посвящена проблемам информационной культуры, в ней раскрываются факторы, влияющие на уровень педагогического мастерства.

The article deals with the problems of information culture, it shows factors which influence on the level of pedagogic skill.

Сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, яка вже зараз стає елементом загальної культури людства. Її основою є знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, вміння орієнтуватися в інформаційних потоках. Інформаційна культура поки ще є показником не загальної, а, скоріше, професійної культури, але із часом стане важливим фактором розвитку кожної особистості. Існують різні підходи до визначення поняття „інформаційна культура”.

Одне із провідних визначень *інформаційної культури* трактується як якісна характеристика життєдіяльності людини у сфері отримання, передачі, збереження, використання інформації, де пріоритетними є загальнолюдські цінності [5,300]. Поняття «інформаційна освіченість» та «інформаційна культура» є базовими в інформаційно-культурологічному підході.

Цікавою є думка щодо визначення „інформаційної культури” одного із авторитетів зарубіжної медіа-освіти, американської дослідниці Кетлін Тайнер (K.Tyner), яка дає визначення “інформаційної освіченості” як “здатності знаходити, оцінювати та ефективно використовувати інформацію в особистій і професійній діяльності” [6,8].

У зарубіжній практиці „інформаційна освіченість” пов’язується із бібліотекознавством, комп’ютерами та цифровими медіа. Цим терміном найбільш часто користуються ті, хто працює в галузі нових освітніх технологій, пов’язаних із НІТ (нові інформаційні технології). Дуже популярні на Заході і мало поширені в нашій педагогіці поняття: медіа-освіченість (media literacy), медіа-компетентність (media competence), медіа-освіта (media education). Аналізуючи наукову літературу, ми можемо визначити зміст медіа-компетентності. Медіа-компетентність включає в себе перелік здібностей і вмінь, які стосуються до

медіа, а також глибину знання, сприйняття та використання медіа.

Д.Баак (D.Baack) визначає *чотири виміри медіа-компетентності* [5,4]:

- Медіа-критицизм (аналітичний, рефлексивний, етичний);
- Медіа-наука (інформаційна, інструментальна, етична);
- використання медіа (просте сприйняття, інтерактивне);
- медіа-проекування (інноваційне, творче).

К.Сейнер визначає “медіа-освіту” як здібність мати доступ, аналізувати та здійснювати комунікацію в широкому діапазоні форм” [3,4].

Інформаційно-культурологічний підхід при педагогічному проектуванні медіа-освітнього середовища розглядає навчальну діяльність (студента) як взаємодію із культурою, із її формами, наповнюючи її медіа-освітніми електронними мультимедійними ресурсами. Метою педагогічного проектування медіа-освітнього середовища вузу є забезпечення умов для розвитку і становлення в процесі навчання інформаційної культури як одного із найважливіших компонентів культури сучасної людини.

У ХХІ столітті інформація сама стає основною культурною цінністю. Вона створює культурний феномен інформування людини, який характеризується перетворенням потенційної інформації в реальні дані та індивідуальні знання. Нові інформаційні технології, що з’являються, підвищують інформованість суспільства в декілька разів, радикально змінюючи об’єм та глибину знання, а разом з тим і рівень культури в цілому. Таким чином, ми вважаємо, що інформаційну культуру необхідно розглядати як рівень організації інформаційних процесів, як задоволеність людей в інформаційному спілкуванні та ступінь ефективності створення, збору, збереження, переробки, передачі і використання інформації, забезпечуючи цілісне сприйняття світу, аналіз та оцінку наслідків прийнятих рішень.

За словами А.А.Оганова, “людина в інформаційній культурі виступає одночасно створювачем, “приймачем”,

зберігачем та “транспортером інформації”. Здійснюючи функцію “транспортера”, передачі інформації в закодованому вигляді (символи, знаки і ін.), індивідуум наділяє її деякими притаманними йому властивостями. Якщо з якої-небудь причини цього не трапляється, то інформаційні технології, як і сама освіта, перетворюються в традиційну базу даних.

Протягом усього існування людство стало свідком та *учасником п'яти інформаційних революцій*. Першу спровокувало *винайдення мови*, поява технології усної мови, її передачі, можливості трансляції в просторі та часі. Пряме мовне спілкування розглядається як основа інформаційного процесу.

Винайдення писемності потягло другу революцію в галузі інформації. Технологія письма на твердих, а потім м'яких носіях колосально збільшила об'єм пам'яті, а отже, і знань.

Третя інформаційна революція, пов'язана з *книгодрукарством*, радикально змінила виробництво (індустріальне суспільство), культуру та спосіб організації суспільного життя та історичну діяльність.

Поява *електрики та нових інформаційних технологій* дозволила створювати і транслювати інформацію у величезних об'ємах, що сприяло виникненню четвертої інформаційної революції. Електричний телеграф, телефон, радіо, телебачення та сучасна поліграфічна техніка створили грандіозний переворот із точки зору швидкості передачі інформації, об'ємів пам'яті і можливості грандіозного накопичення знання.

П'ята – *комп'ютерна революція*, пов'язана із винайденням мікропроцесорних засобів і особливих носіїв, котрі запам'ятовують інформацію.

Отже, в теперішній час є всі підстави говорити про необхідність формування нової інформаційної культури. На думку вітчизняних учених, інформаційна культура поки що є показником професійної культури, але у найближчий час стане важливим фактором розвитку кожної особистості.

Сучасна інформаційна культура поєднала в собі всі свої попередні форми і сполучила їх в єдиний засіб. Ми вважаємо, що інформаційна культура як особливий аспект соціального життя виступає в якості предмета, засобів та результату соціальної активності, відображає рівень практичної діяльності людей. Це результат суб'єкту і процес збереження створеного, розповсюдження, впровадження об'єктів культури.

Оволодіння інформаційною культурою – це шлях універсалізації якостей людини, який сприяє реальному розумінню людиною самої себе, свого місця і своєї ролі. Велику роль у формуванні інформаційної культури відіграє освіта, що повинна формувати нового спеціаліста інформаційного суспільства, у якого необхідно розвивати такі навички і вміння: диференціювати, створювати інформацію і використовувати її.

Як показала практика, в теперішній час високого рівня майстерності в обраній сфері діяльності недостатньо. Ефективність повсякденної роботи, що несе переважно творчий характер, вимагає від особистості широкої та якісної освіти і культурного розвитку. Іншими словами, існує початкова необхідність неодмінного та постійного підтримання потенційної професійної готовності спеціалістів до безперервного самовдосконалення. Особливе значення навичкам інформаційної культури надається в сфері освіти, де умови готовності педагога до роботи є культом пізнання, що є мотиваційною основою діяльності, а також основою професійно-пізнавальної та загальнокультурної активності.

І.Я.Лернер у своїй праці “Дидактична система методів навчання” пише: “Головна мета навчання та виховання полягає в передачі молодому поколінню накопиченої людством культури”. Згідно з цією думкою, необхідно визнати, що змістом сучасної освіти є саме *культура*, в тому числі *інформаційна*. Оволодіння тією чи іншою частиною загальної соціальної культури, накопиченої в певній сфері людської діяльності, процес поетапний.

Оскільки інформаційна культура може виступати фактором педагогічної майстерності, ми підкреслюємо, що процес становлення останньої зумовлюється двома факторами:

- рівнем освіченості: чим вища освіченість, тим швидше ремесло переходить у майстерність;
- індивідуальними якостями вчителя. Необхідно визначити особистісні властивості або риси характеру, зовсім небажані для вчителя або гальмуючі становлення методичної майстерності: роздратованість, злопам'ятство, нестримність, песимізм та ін.

Методична майстерність є сумою всіх елементів методичної культури і якостей індивідуальності: все, що входить до методичної майстерності, із чого вона складається, інтегрується в ній і перетворюється в здібність, що дає змогу вчителю виконувати свою професійну діяльність.

З усього вище зазначеного можемо зробити **висновок** про необхідність формування інформаційної культури як фактора формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя та елемента його загальної культури в сучасному інформаційному суспільстві.

Література

1. Антонова С.Г. Информатизация и информационная культура личности // Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее. Международная научная конференция. Краснодар – Новороссийск – 11-16 сентября – 1996.
2. Виноградов В.А., Скворцов Л.В. Создание информационной культуры для Европы. Доклад на VI конференции ЕКССИД, 23-25 марта 1991 г. Кантербери, Великобритания // Теория и практика обществ.-научн. Информатики. – 1991. - №2.
3. Лернер И.Я. Дидактическая система методов обучения. – М., 1976.

4. Оганов А.А., Хангельдиева И.Г. Теория культуры. Учебное пособие для вузов . – М.: ФАИР – ПРЕСС, 2001.
5. Baacke D. MedienKompetenz als Netzwerk In: Medien practisch, №2, 1996р.
6. Tyner K. Literacy in Digital World. Lawrence Erlbaum Associates Publishers, Mahwah, New Jersey, London, 1998.